

Oponentský posudek bakalářské práce Daniela Suchého

Reflexive alternation in language processing by persons with aphasia

Předmětem předložené bakalářské práce je pilotáž experimentu zaměřeného na komprehenzi gramatických struktur u lidí s afázií. Konkrétně se zaměřuje na reflexivní slovesa v češtině. Práce je psána v jazyce anglickém, má 42 stran včetně příloh a seznamu literatury.

KONCEPCE PRÁCE

Cíle práce jsou vytyčeny jasně, výzkumný projekt realistický, zcela v intencích toho, co se očekává od bakalářského projektu, a je příslibem nejen metodologického cvičení na téma příprava designu behaviorálního experimentu (což je samo o sobě pro bakalářskou práci dostačující), ale má rovněž potenciál být skutečným přínosem pro afaziologický výzkum.

Text je členěn do čtyř kapitol podle standardní struktury empirických článků „IMRaD“). První kapitola (*Introduction*) představuje teoretickou část práce, empirickou část práce tvoří kapitoly 2 (*Method*) a 3 (*Result*). Práci uzavírá kapitola 4 (*Conclusions*).

V teoretické kapitole se autor věnuje dvěma předmětným oblastem své práce: přístupům v lingvistické afaziologii a problematice reflexivity sloves v češtině. Výrazně více prostoru je věnováno afaziologické části. Na 7 stranách zde autor velmi dobře volí z přehršle dostupné literatury, a po stručném uvedení do lingvistické afaziologie se soustředí na oblasti relevantní k tématu práce – frekvenční efekty a agramatismus.

Úvod do slovesné reflexivity je velmi úsporný, autor se na 3 stranách zabývá nejprve vymezením reflexivních sloves a poté distinkcím mezi reflexivní funkcí zájmeny/reflexivního markeru *se* a funkcí reciproční a antikauzativní, dále zmiňuje reflexiva tanta.

Autor pomíjí množství prací věnovaných reflexivitě v češtině, včetně soudobých přístupů (např. Panevová, 2007, Hudousková, 2016, nebo Pergler, 2020). Nejsou také zmíněny další funkce zájmeny/reflexivního markeru *se* v konstrukci [*V* + *se*_{REFL}], např. mediopasivní nebo a antipasivní (Medová, 2009).

Hlubší rozklad slovesné reflexivity v češtině by autorovi umožnil formulovat predikce pro netypické zpracovávání. I v usage-based přístupu je třeba proměnné definované na základě frekvenční distribuce vidět v kontextu systému, který stojí za reflexivní alternací u českých sloves.

Po úsporné části o reflexivních slovesech navíc zcela chybí teoretická syntéza: přehled prací o zpracovávání reflexivity v afázii. Nejde přitom o dosud nezkoumanou oblast (viz např. Ishkhanyan et al., 2017, Rossi & Bastiaanse, 2008, nebo Sanchez-Alonso et al., 2011).

Čtenář se tudíž v teoretické části nedozví nic ani o tom, s jakými výzkumnými otázkami a předpoklady autor pracuje. V empirické části se pak jako s daností pracuje s hypotézou frekvence (*reflexivity bias*) – postrádám však koherentní propojení s jasně formulovanou výzkumnou otázkou buď v závěru teoretické části, nebo v úvodu empirické části. Explicitní formulace očekávání o zpracování reflexivních konstrukcí u afatiků by byla na místě, i kdyby žádné dosavadní výzkumy k dispozici nebyly.

METODOLOGIE A ZPRACOVÁNÍ DAT

Empirická část práce je zpracována solidně. Autor nejprve vybral (především na základě frekvenčních kritérií) vhodná reflexivní slovesa z korpusu, následně pilotoval konstrukci stimulových vět a poté samotný experimentální design. Popis procedury, stimulů a testovaných osob je zcela standardní a odpovídá běžné praxi.

To, že je autorova práce s daty nejsilnější stránkou práce, dokazuje rovněž dobrá reflexe výsledků v závěrečné diskusi. Autor si je dobře vědom validity svého výzkumu a limitů behaviorálních experimentů. Co v závěru bohužel schází, je opět propojení s teoretickou částí: co bychom mohli, i ve světle pilotního test s neurotypickými subjekty, očekávat při experimentu s afatiky při zpracovávání reflexity nad rámec frekvenčních efektů? (To budiž otázkou k obhajobě).

Pozitivně je třeba hodnotit autorovu práci s daty a především to, že veškerá data a skripty jsou k dispozici ve veřejném vývojářském repozitáři.

Výsledky jsou prezentovány jasně a přehledně v tabulkách.

PRÁCE S ODBORNOU LITERATUROU

Práce s odbornou literaturou, citování a odkazování v textu je bez problémů. Seznam literatury nemá jednotný styl – variuje psaní iniciál a plných jmen. Pro lepší orientaci v seznamu by také bylo záhodno volit raději styl ve tvaru příjmení – jméno a ne naopak (v lingvistickém textu je takováto norma velmi neobvyklá).

CELKOVÉ HODNOCENÍ

Předložená bakalářská práce celkově splňuje požadavky kladené na závěrečné práce tohoto stupně. Silnou stránkou je precizní metodologie a práce s daty. Slabinou je redukcující teoretické ukotvení práce a absence vztažení dosavadních poznatků k empirické části. Práci navrhuji klasifikovat jako *velmi dobrou*.

LITERATURA

- Hudousková, A. (2016). *Reflexive Clitics in Czech*. München: LINCOM GmbH.
- Ishkhanyan, B., Sahraoui, H., Harder, P., Mogensen, J., & Boye, K. (2017). Grammatical and lexical pronoun dissociation in French speakers with agrammatic aphasia: A usage-based account and REF-based hypothesis. *Journal of Neurolinguistics*, 44, 1–16.
- Medová, L. (2009). *Reflexive clitics in the Slavic and Romance languages: A comparative view from an antipassive perspective*. Doctoral dissertation, Princeton University
- Panevová, J. (2007). Znovu o reciprocitě. *Slovo a slovesnost*, 68(2), 91–100.
- Pergler, J. (2020). *Česká reflexivní deagentizace v diachronním pohledu*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
- Rossi, E., & Bastiaanse, R. (2008). Spontaneous speech in Italian agrammatic aphasia: A focus on verb production. *Aphasiology*, 22(4), 347–362.
- Sanchez-Alonso, S., Martinez-Ferreriro, S., & Bastiaanse, R. (2011). Clitics in Spanish Agrammatic Aphasia: A Study of the Production of Unaccusative, Reflexive and Object Clitics. In I. Hendrickx, S. Lalitha Devi, A. Branco, & R. Mitkov (Eds.), *Anaphora Processing and Applications* (pp. 184–197). Springer.

Mgr. Jakub Jehlička

V Jiřetíně pod Jedlovou 22. května 2021